

ಗುಬ್ಬಿ ನಾಟಕ ಕಂಪನಿ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ

ಪ್ರೊ. ಎಲ್.ಪಿ. ರಾಜು* & ಕುಮಾರ ಸ್ವಾಮಿ ಟಿ.ಪಿ.**

*ಸಂಶೋಧನಾಧಿ, ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಪುರಾತತ್ವ ಸಂಶೋಧನಾ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ, ತುಮಕೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ.

**ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಪುರಾತತ್ವ ಸಂಶೋಧನಾ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ, ತುಮಕೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ.

ಸಾರಾಂಶ: (Abstract)

ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿ ಉಗಮ ಹೇಗೆ ಆಯಿತೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲವಾದರೂ ಸಿಂಗರಾರ್ಯರ 'ಮಿತ್ರವಿಂದಾ ಗೋವಿಂದ' ಕೃತಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿನ ಹಳೆಯದು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ನಾಟಕವು ರಂಗ ಕಲೆಯ ವಿಧವಾಗಿದ್ದು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಕಾರವೂ ಕೂಡ ಆಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ನಾಟಕ ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದು ಕ್ರಮೇಣ ನಾಟಕ ಕಂಪನಿಗಳಾದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದದ್ದು ಗುಬ್ಬಿ ಶ್ರೀ ಚನ್ನಬಸವೇಶ್ವರ ಕೃಪಾಪೋಷಿತ ನಾಟಕ ಮಂಡಳಿ. ಇದರ ಉಗಮ, ಇತಿಹಾಸ ಹಾಗೂ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಕುರಿತು ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವುದೇ ಈ ಲೇಖನದ ಮುಖ್ಯ ಆಶಯ.

ಮುಖ್ಯಪದಗಳು (Keywords): ಗುಬ್ಬಿ ಶ್ರೀ ಚನ್ನಬಸವೇಶ್ವರ ಕೃಪಾಪೋಷಿತ ನಾಟಕ ಮಂಡಳಿ, ನಾಟಕ, ಬಯಲಾಟ, ವೃತ್ತಿ ರಂಗಭೂಮಿ, ಗುಬ್ಬಿ ವೀರಣ್ಣ.

ಪೀಠಿಕೆ

ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಯಲಾಟಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಯೋ, ಉತ್ಸವವೋ ಅಥವಾ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಸಂತೋಷದ ಘಟನೆಯನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ನಾಟಕ ಪ್ರದರ್ಶನ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸುಗ್ಗಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬೇಸಿಗೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಯಲಾಟಗಳಿಗೂ ವೃತ್ತಿ ರಂಗಭೂಮಿಗೂ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ವೃತ್ತಿ ನಾಟಕ ಮಂಡಳಿಗಳಂತೆ ನಿಯತವಾಗಿ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಒಂದು ತಂಡದ ನಟರು ನಾಟಕವನ್ನು ಆಡುವುದು ಮತ್ತು ಪ್ರವೇಶ ಧನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ನೋಡುವುದು ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಇರಲೇ ಇಲ್ಲ. ನಾಟಕ ಮಂಡಳಿಗಳನ್ನು ಉದ್ಯಮದಂತೆ ಬಂಡವಾಳ ಹಾಕಿ ಸಂಘಟಿಸುವುದು ಮುಂತಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯೂ ಹಿಂದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಟರಂತೂ ಹವ್ಯಾಸವಾಗಿ ರಂಗಭೂಮಿಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿದರು. ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಕಲಾವಿದರು ರಂಗಭೂಮಿಯನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದ ಉದಾಹರಣೆ ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ನಾಟಕ ಆಡುವುದನ್ನೇ ವೃತ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಮುಂದೆ ವೃತ್ತಿ

Please cite this article as: ಎಲ್.ಪಿ. ರಾಜು & ಕುಮಾರ ಸ್ವಾಮಿ ಟಿ.ಪಿ. (2023). ಗುಬ್ಬಿ ನಾಟಕ ಕಂಪನಿ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ. ಪ್ರತಿಬಿಂಬ: ಮಲ್ಟಿಡಿಸಿಪ್ಲಿನರಿ ಕನ್ನಡ ರೀಸರ್ಚ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಐಐಎಂಆರ್‌ಡಿ, 5(2), ಪು.ಸಂ. 9-13

ರಂಗಭೂಮಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು. ಈ ವೃತ್ತಿ ರಂಗಭೂಮಿಯು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ ಉದಯಿಸಿತ್ತೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ.

19ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಉದಯವಾದ ಮರಾಠಿ ವೃತ್ತಿ ರಂಗಭೂಮಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆಗ ವೃತ್ತಿರಂಗಭೂಮಿಯನ್ನೂ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲವಾದರೂ ಜನಪದ ರಂಗಭೂಮಿ ಉತ್ಕರ್ಷ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ಮುಂಬೈ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೂ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಕಂಪನಿಗಳು ಆಗಮಿಸಿ ಜನಪ್ರಿಯವಾದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ನಾಟಕಗಳು ಮೂಲೆ ಸೇರಿದವು. ಕನ್ನಡ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಅಭ್ಯುದಯ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ದಾರಿದ್ರ್ಯವನ್ನು ಮೂದಲಿಸುವಂತಿದ್ದು ಕನ್ನಡದ ಹಿತಚಿಂತಕರಿಗೆ ಕಳವಳ ಉಂಟಾಯಿತು. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಲು “ಮರಾಠಿಯರ ನಾಟಕಮಯಂ ತಾನಾಯ್ತು ಕರ್ನಾಟಕಂ” ಎಂದು ಶಾಂತ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ದುಃಖ ತೋಡಿಕೊಂಡರು.

ಕನ್ನಡದ ಮೇಲಿನ ಈ ಮಾರಕ ದಾಳಿಯ ಉಪಟಲವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೆಲಮಂದಿ ಕಲಾವಿಲಾಸಿಗಳು ನಾಟಕ ಮಂಡಳಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಮೈಸೂರು, ಬೆಂಗಳೂರು, ಧಾರವಾಡ, ಬೆಳಗಾವಿ, ಬಳ್ಳಾರಿ ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ಗೆಲುವು ಕಂಡರು. ಇದಕ್ಕೆ ರಾಜಾಶ್ರಯವು ಸಹ ದೊರಕಿತ್ತು.

ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆ ನವ ಜೀತನದಿಂದ ಉಕ್ಕೇರಿದಂತೆ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಜನತೆ ಮರಾಠಿ, ಪಾರ್ಸಿ ಕಂಪನಿಗಳ ಆಕರ್ಷಣೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತರಾದರು. ನಾಡಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹೊಸ ಹೊಸ ಕಲಾವಿಲಾಸಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ತಲೆದೋರತೊಡಗಿದವು. ಇಂದಿಗೂ ಜೀವಂತವಿರುವ ಕನ್ನಡ ವೃತ್ತಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಸುಮಾರು 1 ಶತಮಾನದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣೆಯಾದ ಮತ್ತು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದ ಸುಮಾರು ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ 19ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು 20ನೆಯ ಶತಕದ ಆರಂಭದ ಒಂದೆರಡು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆದ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ವೃತ್ತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ “ಗುಬ್ಬಿ ಶ್ರೀ ಚನ್ನಬಸವೇಶ್ವರ ಕೃಪಾಪೋಷಿತ ನಾಟಕ ಮಂಡಳಿ”ಯು ಸಹ ಒಂದು.

ಗುಬ್ಬಿ ಶ್ರೀ ಚನ್ನಬಸವೇಶ್ವರ ಕೃಪಾಪೋಷಿತ ನಾಟಕ ಮಂಡಳಿ

ವೃತ್ತಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಆರಂಭ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಮುಂದುವರಿದ ಹಲವು ಕಂಪನಿಗಳಲ್ಲಿ ಗುಬ್ಬಿ ಕಂಪನಿ ಇತಿಹಾಸವನ್ನೇ ನಿರ್ಮಿಸಿತು. 1884ನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗುಬ್ಬಿಯ ಕಲಾಭಿಮಾನಿಗಳು ನಾಟಕ ಸಂಘವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿ ಮೊದಲ ನಾಟಕವಾಗಿ “ಕುಮಾರ ರಾಮನ ಕಥೆ”ಯನ್ನು ಯಕ್ಷಗಾನದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದರು. ಪ್ರಥಮ ದಿನವೇ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಅಂದು ಗುಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರು ನಾಟಕವನ್ನು ನೋಡಿ ಹರಸಿದರಂತೆ. ಇದರಿಂದ ಉತ್ತೇಜಿತರಾದ ಕಲಾವಿದರು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಕಡೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದರು. ಮುಂದೆ ಅವರ ಚೋರಕತೆ, ಸೋಮಶೇಖರ ಚಿತ್ರಶೇಖರ ಚರಿತ್ರೆ ಎಂಬ ನಾಟಕಗಳು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಲು

ಗುಲೇಬಕಾವಾಲಿ, ಪಾಂಡವ ವಿಜಯ, ಸತ್ಯ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ, ಇಂದ್ರಸಭಾ ಮುಂತಾದ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಗುಬ್ಬಿಯ ಚಂದಣ್ಣ, ಅಜೀಜ್ ಸಾಹೇಬ್ ಮತ್ತು ನೀಲಕಂಠಪ್ಪನವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಆರಂಭವಾದ ಈ ನಾಟಕ ಮಂಡಳಿಗೆ ಕ್ರಮೇಣ ಗುಬ್ಬಿ ಚಂದ್ರಣ್ಣನವರೇ ಮಾಲೀಕರಾದರು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೀರಪ್ಪ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೇ ಗುಬ್ಬಿಯ ಕಂಪನಿಯ ಪ್ರಧಾನ ನಾಟಕಕಾರರು. ಗುಬ್ಬಿ ಕಂಪನಿಯ ಆಯಸ್ಸು ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದು ಅಷ್ಟೇ ದೊಡ್ಡದು ಅದರ ಸಾಧನೆಯೂ ಕೂಡ. ಇಷ್ಟು ದೀರ್ಘಕಾಲ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಾಳಿದ ವೃತ್ತಿ ಕಂಪನಿ ಭಾರತದಲ್ಲೇಕೆ, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಎಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗಲಾರದು.

ಕನ್ನಡ ವೃತ್ತಿ ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಮಯವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಾದ ಹೆಸರಾಗಿರುವ ಗುಬ್ಬಿ ವೀರಣ್ಣನವರು ಈ ಕಂಪನಿಯನ್ನು ಸೇರಿದ್ದು 1896ರಲ್ಲಿ ಆರು ವರ್ಷದ ಬಾಲ ನಟನಾಗಿ ಬಾಲ್ಯದಿಂದ ಮುಪ್ಪಿನವರೆಗೆ ಗುಬ್ಬಿ ವೀರಣ್ಣನವರ ಜನ್ಮ ಕಥೆ ಎಂದರೆ, ಗುಬ್ಬಿ ಕಂಪನಿಯ ಇತಿಹಾಸವೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಕರ್ತೃ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಾಹಸ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ವೀರಣ್ಣನವರು ಉತ್ತಮ ನಟರು ಆಗಿದ್ದು ಬಹುಬೇಗ ಕಂಪನಿಯ ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದರು. 1917ರಲ್ಲಿ ಚಂದಣ್ಣನವರು ನಿಧನರಾದ ಮೇಲೆ ಜಂಟಿ ಮಾಲೀಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಕಂಪನಿಯ ಆಡಳಿತದ ಚುಕ್ಕಾಣಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡರು. ಆಗಲೇ ಗುಬ್ಬಿ ಕಂಪನಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತ ಪ್ರವಾಸವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಹೆಸರುಗಳಿಸಿತು. 1920ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕಂಪನಿಯ ಪೂರ್ಣ ಮಾಲೀಕತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದ ವೀರಣ್ಣನವರು ಮುಂದೆ ಮೂರು ದಶಕಗಳ ಕಾಲ ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಕೇಂದ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಅದ್ವಿತೀಯ ಪ್ರಯೋಗ ಪಟುವಾಗಿ ಬೆಳೆದರು.

ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ, ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವೀರಣ್ಣನವರಿಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಮತ್ತು ಬಿರುದುಗಳು ಅಸಂಖ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಗುಬ್ಬಿ ಕಂಪನಿಯು ಕನ್ನಡ ವೃತ್ತಿ ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಧೀರ್ಘವಾದ ಮತ್ತು ವರ್ಣರಂಜಿತವಾದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಈ ನಾಟಕ ಮಂಡಳಿಯೊಂದಿಗೆ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಬಾರಿ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಪಡೆಯದ ಕನ್ನಡ ಕಲಾವಿದರೇ ಇಲ್ಲವೆಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. 1924ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಈ ಮಂಡಳಿಯು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ಒಂದು ಸ್ವಂತ ಸುಸಜ್ಜಿತ ನಾಟಕ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿಯೇ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ “ಬಾಲ ಕಲಾವರ್ಧಿನಿ ನಾಟಕ ಸಂಘ”ವೆಂಬ ಮಂಡಳಿಯೊಂದನ್ನು ಗುಬ್ಬಿ ವೀರಣ್ಣನವರು ತಮ್ಮ ಕಂಪನಿಯ ಶಾಖೆಯಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದರು. ಮುಳುಗುವುದರಲ್ಲಿದ್ದ ಗದುಗಿನ ನಾಟಕ ಸಂಘವೊಂದನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡು 1926ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ವೀರಣ್ಣನವರ ನಾಟಕ ಕಂಪನಿಗಳು ಮೂರಾಗಿ, ಒಟ್ಟು ಇವರ ಪೋಷಣೆಗೊಳಪಟ್ಟ ನಟ ನಟಿಯರು 250ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. 1930ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಮತ್ತೊಂದು ನಾಟಕ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. 1934ರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸುವರ್ಣ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದ ಗುಬ್ಬಿ ಕಂಪನಿ ಅದರ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಬಿ. ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಯ್ಯನವರ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಅದ್ಧೂರಿಯಾಗಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿತು. ವೃತ್ತಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಈ ನಾಟಕ ಪ್ರದರ್ಶನ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ದಾಖಲೆಯಾಗಿ ಉಳಿದಿದೆ. ಈ ನಾಟಕದ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸಿದ ರಂಗಸಜ್ಜಿಕೆ, ವೇಷಭೂಷಣ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 75 ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ವ್ಯಯ ಮಾಡಿದ ವೀರಣ್ಣನವರ ಸಾಹಸ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ

ಒಪ್ಪಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಚಲನಚಿತ್ರ ಮಂದಿರಗಳಿಗೆ ವೀರಣ್ಣನವರು ಒಬ್ಬ ಪ್ರಬಲ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಯಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದರು. ಅ.ನ.ಕೃ. ಒಂದೆಡೆ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಗುಬ್ಬಿ ಕಂಪನಿಯ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ಪ್ರದರ್ಶನದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಸಿನಿಮಾ ಮಂದಿರಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳನ್ನು ರದ್ದು ಪಡಿಸಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯ ಸ್ಥಿತಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಹಲವು ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಟ್ಟಿತ್ತಂತೆ. ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದೊಡನೆ ಈ ಬಾರಿ ವೀರಣ್ಣನವರು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಕಲಾದಿಗ್ವಿಜಯವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದಾಗ ಅವರ ಮಂಡಳಿಯ ವಿಶೇಷ ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಗುಬ್ಬಿ ಕಂಪನಿಯಲ್ಲಿ ಆಗ ನೂರಾರು ನಟ ನಟಿಯರಲ್ಲದೆ ಆನೆ, ಕುದುರೆ, ಜಿಂಕೆ, ಗಿಳಿ, ನವಿಲು ಇತ್ಯಾದಿ ಹಲವು ಪ್ರಾಣಿ ಪಕ್ಷಿ ನಟರು ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿದ್ದರು. ನೋಡುವವರಿಗೆ ಅದೊಂದು ಸರ್ಕಸ್ ಕಂಪನಿಯೆಂಬ ಭ್ರಮೆಯು ಉಂಟಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಕಂಪನಿಯ ವೈಭವದ ರಂಗಸಜ್ಜಿಕೆ ಆಧುನಿಕ ರೀತಿಯ ಪೋಜಿಕ್ಕರುಗಳು ಅಂದು ದಂತಕತೆಯಾದವು. 1935ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಗುಬ್ಬಿ ಕಂಪನಿಯ ಸರಿಸಮಾನ ನಿಲ್ಲುವ ಮತ್ತೊಂದು ವೃತ್ತಿ ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಥೆ ಇಡೀ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಗುಬ್ಬಿ ಕಂಪನಿಯ ಮುಂದಿನ ವರ್ಷಗಳು ಅದರ ಇಳಿಗಾಲದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಸಾರುತ್ತವೆ. ಚಲನಚಿತ್ರರಂಗದ ಆಕರ್ಷಣೆಯಿಂದ ವೀರಣ್ಣನವರು ರಂಗಭೂಮಿಯತ್ತ ಉದಾಸೀನರಾದರು. ಕಂಪನಿಯ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ವಹಿಸಿ ತಾವು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಿನಿಮಾ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮೀಸಲಾದರು. 1948ರಲ್ಲಿ ಗುಬ್ಬಿ ಕಂಪನಿಯ ವಜ್ರ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದ ನಂತರ ಅದರ ವೈಭವ ಮತ್ತು ಇಳಿಮುಖವಾಯಿತು. 1955ರಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ ಬಿ. ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಯ್ಯನವರ ದಶಾವತಾರವು ಮುಂದೆ ಈ ಕಂಪನಿಯು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ದಾಖಲೆಯಾದರು ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಆಗಲೇ ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿ ಸಿನಿಮಾದಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಜರ್ಜರಿತವಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಇಂದಿಗೂ ಜೀವಂತವಾಗಿರುವ ವೃತ್ತಿ ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಗುಬ್ಬಿ ಕಂಪನಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉಜ್ವಲ ಇತಿಹಾಸವನ್ನೇ ನಿರ್ಮಿಸಿದೆ.

ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಗುಬ್ಬಿ ಕಂಪನಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ವೀರಪ್ಪ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು, ಬಳಿಕ ಬೆಳ್ಳಾವಿ ನರಹರಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು, ಬಿ. ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಯ್ಯನವರು ನಾಟಕಕಾರರಾಗಿ ಕಂಪನಿಯ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದರು. ಇವರಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ನಾಟಕಕಾರರಿಂದಲೂ ಕೆಲವು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಈ ಕಂಪನಿ ಪಡೆಯಿತು. ಸಾಹುಕಾರ, ಅಡ್ಡದಾರಿ, ಕಾಲಚಕ್ರ ಅಣ್ಣತಮ್ಮ ಮುಂತಾದ ಕೆಲವು ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಗುಬ್ಬಿ ಕಂಪನಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿತ್ತಾದರೂ ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳೇ ಅವರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಸದಾರಮೆ, ಗುಲೇಬಕಾವಲಿಯಂತಹ ಮನೋರಂಜನಾ ಪ್ರಧಾನ ನಾಟಕಗಳು, ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಲೀಲಾ, ಕಂಸವಧೆ, ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ, ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ, ಉಷಾ ಸ್ವಯಂವರ ದಶಾವತಾರದಂತಹ ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕಗಳು, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ, ಸ್ವಾಮಿ ನಿಷ್ಠೆ, ಮಹಾತ್ಮ ಕಬೀರ್, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಎಂತಹ ಐತಿಹಾಸಿಕ ನಾಟಕಗಳು ಈ ಕಂಪನಿಯವರ ಕೆಲವು ಜನಪ್ರಿಯ ನಾಟಕಗಳು.

ಮೂರು ತಲೆಮಾರುಗಳ ಆಡಳಿತ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ನಟ ನಟಿಯರನ್ನು ಕಂಡ ಗುಬ್ಬಿ ಕಂಪನಿಯ ಕಲಾವಿದರು ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಹೆಸರು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಚಲನಚಿತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಹಲವರು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಬಾರಿ ಗುಬ್ಬಿ ಕಂಪನಿಯಲ್ಲಿದ್ದವರು. ಸಿ.ಜಿ. ಮಲ್ಲಪ್ಪ, ಗಂಗಾಧರರಾವ್, ಗುರುಮೂರ್ತಪ್ಪ, ಸುಂದರಮ್ಮ, ಅಶ್ವತಮ್ಮ, ಬಿ ಜಯಮ್ಮ, ಎಂ.ವಿ.

ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ನಾಯ್ಡು, ಹಿರಣ್ಣಯ್ಯ, ರಾಜಮ್ಮ, ಹೊನ್ನಪ್ಪ ಭಾಗವತರ್, ಬಿ.ಎನ್. ಚಿನ್ನಪ್ಪ, ಬಿ.ವಿ. ಕಾರಂತ, ಎಂ.ವಿ. ವಾಸುದೇವ ರಾವ್, ರಾಜಕುಮಾರ್ ಮುಂತಾದ ಕೆಲವರನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಬಹುದು.

ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ ಗುಬ್ಬಿ ಶ್ರೀ ಚನ್ನಬಸವೇಶ್ವರ ಕೃಪಾಪೋಷಿತ ನಾಟಕ ಮಂಡಳಿ, ವೃತ್ತಿ ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣ ರಂಜಿತವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದ್ದು ನಾಟಕಕಾರರ ಮತ್ತು ಕಲಾವಿದರ ಹಾಗೂ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಜರಾಮರವಾಗಿದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಭಗವಾನ್, ಕೆ.ಎನ್. (2015). ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರ ಮಾಲೆ ಗುಬ್ಬಿವೀರಣ್ಣ. ವಸಂತ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.
- ಜಯಶ್ರೀ, ಬಿ. (2010). ಜಿ.ಹೆಚ್. ವೀರಣ್ಣ ಕಲೆಯೇ ಕಾಯಕ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಬೆಂಗಳೂರು.
- ಮರುಳಸಿದ್ದಪ್ಪ, ಕೆ. (1983). ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ನಾಟಕ. ಅಂಕಿತ ಪ್ರಸ್ತಕ, ಬೆಂಗಳೂರು.
- ಸೋಮೇಶ್ವರ, ನಾ. (2015). ನಾಟಕ ರತ್ನ ಗುಬ್ಬಿ ವೀರಣ್ಣ. ನವ ಪ್ರಕಾಶನ.
- Ananda lal. (2011). The Oxford companion to Indian theatre. *Oxford University Press eBooks*.
<https://doi.org/10.1093/acref/9780195644463.001.0001>
- Wikipedia contributors. (2023). Gubbi Veeranna. *Wikipedia*.
https://en.wikipedia.org/wiki/Gubbi_Veeranna